

Toerisme in het Caribisch gebied – havo/vwo

Introductie

Toerisme is meer dan zon, zee en strand. Het is een industrie die miljarden euro's genereert. Voor de eilanden in het Caribisch gebied vormt toerisme een cruciale inkomstenbron. In dit katern zul je verschillende facetten van het toerisme verkennen. Je gaat op zoek naar antwoorden op vragen als:

- Waarom zijn de Caribische eilanden zo aantrekkelijk voor toeristen?
- Welke soorten toerisme vind je op de Caribische eilanden?
- Wat zijn de voordelen voor lokale bedrijven van het toerisme?
- Welke kwetsbaarheden zijn er als je kijkt naar het toerisme?

Als **eindproduct** van dit katern organiseren jullie een **debat** over de toekomst van het toerisme op de eilanden in het Caribisch gebied.

Oriëntatie

Leerdoel van dit katern

Aan het eind van het katern kun je de rol van het toerisme als inkomstenbron beschrijven, verklaren en analyseren.

Je weet:

- dat voor de landen in het Caribisch gebied het toerisme een belangrijke stroom van mensen is.
- wat de bepalende factoren zijn voor de aantrekkelijkheid van de Caribische eilanden voor toeristen.
- dat de grote afhankelijkheid van het toerisme als bestaansbron de (ei)landen kwetsbaar maakt op economisch, ecologisch en sociaal-cultureel terrein.

Begrippen:

- stromen van mensen (toerisme)
- agglomeratievoordelen/ -effecten (schaalvoordelen)
- kleinschaligheid
- (lucht)havengerichtheid: logistiek/ connectiviteit
- relatieve afstand
- financiële dienstverlening
- toerisme:
 - o massatoerisme
 - o stay-over toerisme
 - o elite-toerisme
 - o duurzaam / ecologisch toerisme
 - o cruisetourisme
- ruimtelijke ontwikkeling
 - o ruimtebeslag
 - o infrastructuur
- economische ontwikkeling
 - o eenzijdigheid
 - o conjunctuurgevoelig (toerisme als luxeproduct)

Werkwijze

Vooraf

- Introductie en oriëntatie: Je leest waar het katern over gaat en welk eindproduct je aan het eind van het katern gaat maken.

Aan de slag

- Stap 1: In deze stap leer je waarom de eilanden in het Caribisch gebied zo aantrekkelijk zijn voor toeristen.
- Stap 2: Je leert over de verschillende vormen van toerisme en je leert wat agglomeratievoordelen zijn. In deze stap gaat het ook over de relatie tussen de toeristische sector en de financiële sector.
- Stap 3: Je leert dat de meeste eilanden in het Caribisch gebied kwetsbaar zijn door hun eenzijdige focus op het toerisme.

Afronding

- Begrippenlijst: De belangrijkste begrippen zijn terug te lezen in de verklarende begrippenlijst.
- Eindproduct: Met je klasgenoten organiseer je een debat over de toekomst van het toerisme.
- Toetsvragen en examenvragen: Met een aantal (eindexamen)vragen test je of je de leerdoelen hebt behaald.
- Terugkijken: Je kijkt terug op het katern. Hoe ging het?

Stap 1: Aantrekkingskracht Caribisch gebied

In het eerste katern van de economische dimensie heb je gezien dat de Caribische economieën sterk afhankelijk zijn van de stromen van goederen, mensen en kapitaal, zowel binnen als buiten de regio. In dit katern zoomen we verder in op de **mensenstroom** naar de regio: elk jaar bezoeken namelijk miljoenen toeristen de eilanden. Dat die toeristen graag naar de eilanden in het Caribisch gebied komen is niet zo gek.

Prachtige stranden, zee en een heerlijk klimaat

De regio staat bekend om zijn prachtige stranden met fijn, wit zand en helderblauwe wateren. Deze stranden zijn ideaal voor zonnebaden, zwemmen, en diverse watersporten zoals snorkelen, duiken, en zeilen. Er heerst een tropisch klimaat met het hele jaar door warm weer, wat het gebied aantrekkelijk maakt voor toeristen uit koudere klimaten. Zo is het adembenemend mooie Eagle Beach op Aruba met zijn uitgestrekte zandvlaktes en heldere water, in combinatie met het tropische klimaat en de vele strandbars en restaurants, het hele jaar door een geweldige bestemming.

Bron 1: Eagle Beach

Mooie natuur

Naast stranden bieden de Caribische eilanden een indrukwekkende natuurlijke schoonheid, inclusief tropische regenwouden, bergen, en koraalriffen, ideaal voor wandelen, verkennen, en avontuurlijke activiteiten. Het tropisch regenwoud El Yunque National Forest in Puerto Rico is een schitterend voorbeeld van de diverse natuurlijke landschappen die de regio te bieden heeft. Bezoekers van het regenwoud kunnen genieten van de unieke flora en fauna, waaronder zeldzame orchideeën en varens, en de bedreigde Puerto Ricaanse papegaai.

Bron 2: El Yunque National Forest

Unieke cultuur en geschiedenis

Daarnaast heeft ieder eiland een rijke en unieke culturele en historische achtergrond, beïnvloed door een mix van inheemse, Afrikaanse, Europese, en Aziatische invloeden. Dit komt tot uiting in de muziek, dans, kunst, en festivals. Zo is het Trinidad en Tobago's carnaval wereldberoemd. Het feest weerspiegelt de diverse culturele invloeden van het eiland en staat bekend om zijn levendige muziek en de vaak weelderige en kleurrijke kostuums.

Bron 3: Carnaval Trinidad en Tobago

Vriendelijke mensen en lekker eten

De eilanden staan bekend om hun gastvrije en vriendelijke inwoners, wat bijdraagt aan een aangename en warme vakantie-ervaring. De Caribische keuken is divers en smaakvol, met een mengeling van verschillende culturele invloeden. Toeristen kunnen genieten van een scala aan lokale gerechten en zeevruchten. Het gerecht Jerk Chicken bijvoorbeeld is een sprekend voorbeeld van de diversiteit en smaakvolheid van de Caribische keuken. Het gerecht bestaat uit gegrilde kip die gemarineerd is in een mix van specerijen die de Afrikaans, inheemse en

Europese invloeden weerspiegelt. Het gerecht is vooral populair in Jamaica, maar je vindt het in vele variaties door het hele Caribische gebied.

Bron 4: Jerk Chicken

Toegankelijkheid

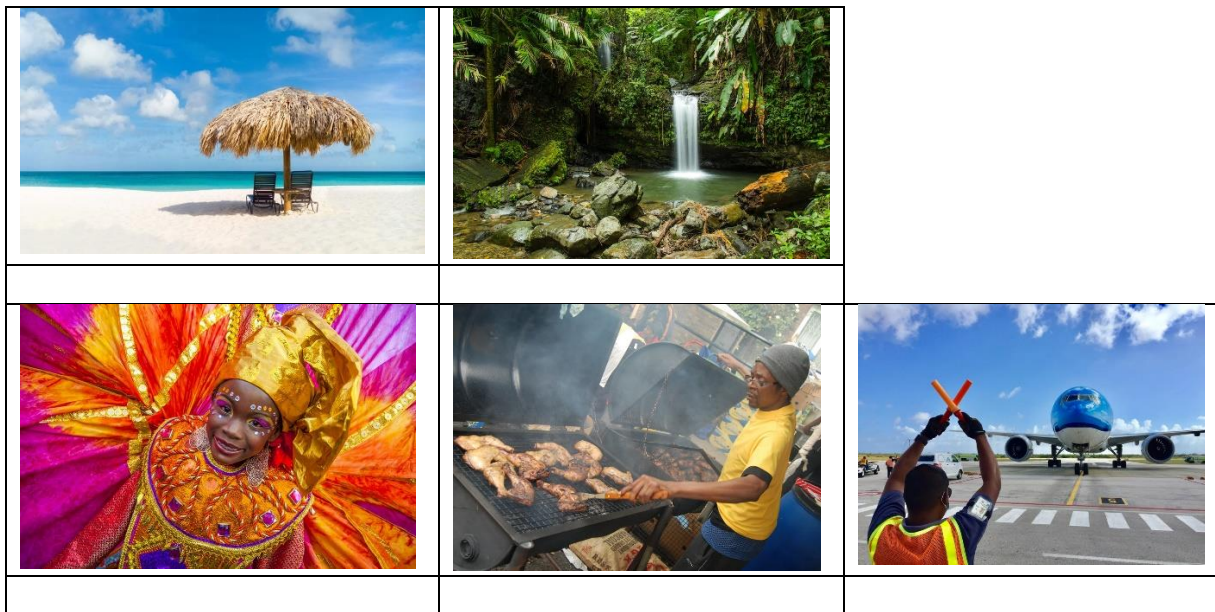
De eilanden zijn natuurlijk wel door water gescheiden van het vasteland en andere eilanden, wat de bereikbaarheid voor toeristen bemoeilijkt en duurder maakt. Maar ontwikkelingen in de luchtvaartsector hebben geleid tot een korte reisduur en goedkopere vluchten naar de eilanden; de **relatieve afstand** naar de eilanden is kleiner geworden. Veel grote steden in de Verenigde Staten bieden bijvoorbeeld directe vluchten naar de Bahama's, Cuba, Puerto Rico, Dominicaanse Republiek, Barbados en/of Jamaica. Vanuit Londen zijn er directe vluchten naar Barbados en Jamaica, terwijl er vanuit Amsterdam directe vluchten zijn naar Curaçao en Aruba.

Bron 5: KLM in Bonaire

Opdracht: Aantrekkelijkheid Caribisch gebied

Bekijk de volgende vijf afbeelding. Bedenk bij iedere afbeelding een passend onderschrift.

Opdracht: Relatieve afstand

De eilanden Curaçao, Bonaire en Aruba liggen geografisch gezien verder van Nederland dan van veel steden in de Verenigde Staten. Toch trekken Curaçao, Bonaire en Aruba ook veel Nederlandse toeristen. Veel Nederlanders bezoeken deze eilanden omdat ze een verbondenheid met de eilanden voelen vanwege de sterke historische, culturele en taalkundige banden tussen deze eilanden en Nederland.

Naast de geografische afstand wordt vaak gekeken naar de relatieve afstand. De relatieve afstand geeft aan in welke mate een locatie toegankelijk of verbonden is met andere plaatsen.

Leg uit waarom de relatieve afstand tussen Nederland en Aruba kleiner kan zijn dan de relatieve afstand tussen een stad in de Verenigde Staten en Aruba.

Opdracht: Aantrekkelijkheid eigen eiland.

De eilanden in het Caribisch gebied zijn zeer populair als vakantiebestemming voor toeristen uit de Verenigde Staten en Europa. Hieronder zeven kenmerken/factoren die de eilanden in het Caribisch gebied zo populair maken:

- a Prachtige stranden en zee
- b Aangenaam klimaat
- c Natuurlijke schoonheid
- d Unieke cultuur en geschiedenis
- e Culinaire ervaringen
- f Vriendelijke lokale bevolking en veiligheid
- g Toegankelijkheid

Welke van deze zeven kenmerken/factoren zijn aanwezig op het eiland waar jij woont?

Ga op zoek naar afbeeldingen die laten zien dat de kenmerken/factoren aanwezig zijn.

Maak met de afbeeldingen een A4-poster. De poster laat zien dat het eiland waar je woont aantrekkelijk is voor toeristen.

Stap 2: Toerisme als motor

In stap 1 heb je gekeken naar de aantrekkelijkheid van de eilanden in het Caribisch gebied voor toeristen. In deze stap kijk je eerst naar de verschillende soorten toerisme en dan naar de economische voordelen van het toerisme.

Soorten toerisme

Er worden verschillende soorten toerisme onderscheiden, bijvoorbeeld:

Massatoerisme: Dit is een vorm van toerisme waarbij grote aantallen mensen naar populaire bestemmingen reizen, vaak tijdens piekseizoenen.

Stay-over toerisme of **verblijfstoerisme:** Dit soort toerisme betreft bezoekers die voor een langere periode, meestal meerdere dagen tot weken, op een bestemming verblijven. Ze maken gebruik van accommodaties zoals hotels en huizen en appartementen die bijvoorbeeld worden aangeboden door Airbnb of Booking.com.

Elite-toerisme: Dit betreft een kleinere, maar financieel meer draagkrachtige groep toeristen die luxe ervaringen zoeken. Ze verblijven vaak in high-end resorts en zijn bereid meer te betalen voor exclusiviteit en premium diensten.

Duurzaam/ Ecologisch toerisme: Dit type toerisme richt zich op het minimaliseren van de negatieve impact op het milieu en de lokale cultuur. Het moedigt verantwoord gedrag aan en kan lokale natuurbehoudsinspanningen ondersteunen.

Cruisetoerisme: Dit omvat toeristen die reizen aan boord van een cruiseschip. Ze brengen een beperkte tijd door op verschillende bestemmingen en hun uitgaven op het land zijn vaak lager dan die van stay-over toeristen. Zie bron 6.

Bron 6: Cruisetoerisme

De eilanden in het Caribisch gebied bieden veel verschillende toeristische ervaringen, van massatoerisme en all-inclusive resorts tot eco-vriendelijke retraites. Ieder type toerisme trekt een andere soort vakantieganger. Het Caribisch gebied biedt vakantiemogelijkheden voor avontuurlijke reizigers, voor strandgangers, voor natuurliefhebbers, voor budgetreizigers en ga zo maar door.

Agglomeratievoordelen

Het toerisme heeft een grote impact op de economie van het eiland. Op ieder eiland vind je veel bedrijven die vaak dicht bij elkaar zijn gevestigd. De voordelen die hierdoor ontstaan noem je **agglomeratievoordelen**.

Bijvoorbeeld op Aruba. Dit eiland heeft een concentratie van hotels, restaurants, toeristische attracties en aanverwante diensten.

Agglomeratievoordelen zijn:

- **Schaalvoordelen**: Door de concentratie van toeristische bedrijven kunnen deze bedrijven bijvoorbeeld samen investeren in marketing, waardoor de kosten per toerist dalen.
- **Netwerkvoordelen**: Lokale bedrijven kunnen bijvoorbeeld gemeenschappelijke activiteiten aanbieden, wat de aantrekkingskracht van het eiland kan vergroten.
- **Voordelen voor toeleveringsbedrijven**: de toeristische bedrijven nemen diensten af van allerlei lokale leveranciers, zoals vervoersbedrijven, restaurants en lokale handel. En de lokale leveranciers hebben door de aanwezigheid van de toeristen een grotere afzetmarkt.
- **Arbeidsmarkt**: Door de groei van de toeristische sector ontstaat er een grote vraag naar arbeidskrachten, wat leidt tot een toestroom van werknemers met uiteenlopende vaardigheden, van hotelmanagement tot gidsen en entertainers.

Door het toerisme wordt er vaak geïnvesteerd in infrastructuur, zoals luchthavens, om het groeiende aantal toeristen te kunnen ontvangen. De focus op de ontwikkeling van luchthavens wordt wel **luchthavengerichtheid** genoemd. Agglomeratievoordelen hebben vaak een zelfversterkend effect: hoe meer toeristische activiteiten er zijn, hoe aantrekkelijker de regio wordt, wat weer meer bedrijven en toeristen aantrekt, enzovoorts. Agglomeratievoordelen kunnen zo een belangrijke motor zijn voor lokale economische ontwikkeling.

Financiële dienstverlening

Je hebt in het eerste katern van de economische dimensie al gezien dat op veel eilanden in het Caribisch gebied de financiële sector belangrijk is. Misschien dat je bedrijven in deze sector niet meteen ziet als toeristische bedrijven, maar deze bedrijven profiteren natuurlijk wel direct van het toerisme. Voor een geldautomaat moet je vaak naar een bank, voor het omwisselen van valuta ga je naar een wisselkantoor en voor het afsluiten van een verzekering kun je terecht bij een verzekeringskantoor. Bovendien speelt de financiële sector (vaak in combinatie met de vastgoedsector) een belangrijke rol omdat er vaak een toename is van investeringen en ontwikkeling van commerciële projecten die verband houden met het toerisme. Een toename van toeristen leidt immers tot meer voorzieningen, zoals vakantiehuizen, restaurants, winkels en recreatieve activiteiten.

Vragen

1 Bedenk een voorbeeld van hoe (en welke) toeristische bedrijven samen kunnen werken om de aantrekkingskracht van het eiland te vergroten.

2 Geef twee voorbeelden van toeleveringsbedrijven die kunnen profiteren van toeristen. Leg ook uit hoe de toeleveringsbedrijven kunnen profiteren.

3 Door de groei van de toeristische sector ontstaat er een grote vraag naar arbeidskrachten. Geef een viertal voorbeelden van banen die ontstaan door de groei van de toeristische sector. Geef per voorbeeld aan of je denkt dat de baan leidt tot extra werkgelegenheid voor de lokale bevolking of dat de baan leidt tot een toestroom van werknemers van buiten het eiland. Leg je antwoord uit.

4 Een vastgoedinvestering is het kopen van onroerend goed om daar geld mee te verdienen. Leg uit dat als het toerisme groeit er vaak sprake is van een toename van vastgoedinvesteringen.

Opdracht: Soorten toerisme

Werk samen met een klasgenoot.

- Maak een tabel waarin je de verschillende soorten toerisme opsomt (massatoerisme, stayover toerisme, elite-toerisme, duurzaam toerisme en cruisetoeerisme). Zie hieronder.
- Noteer in de tabel voor elk type toerisme de belangrijkste kenmerken: Wat maakt dit type toerisme uniek?

Soort toerisme	Kenmerken	Voordelen	Nadelen
Massatoerisme	- -		
Stay-over toerisme			
Elite-toerisme			
Duurzaam toerisme			
Cruisetoeerisme			

De voordelen en de nadelen vul je in nadat je stap 3 hebt gedaan.

Stap 3: Kwetsbaarheden van toerisme en toekomstperspectief

In stap 2 heb je gezien dat toerisme de economische ontwikkeling kan stimuleren. Voor veel bedrijven vormt toerisme een cruciale inkomstenbron. Maar een te **eenzijdige focus** op toerisme maakt de economie zeer kwetsbaar.

Conjunctuurgevoelig

Toerisme wordt vaak beschouwd als een luxeproduct en is daardoor conjunctuurgevoelig. Een economische recessie in de Verenigde Staten of in Europa kan leiden tot minder toeristische uitgaven. Maar ook door bijvoorbeeld natuurrampen of andere globale gebeurtenissen, denk bijvoorbeeld aan de Coronacrisis. Hierdoor kan de toeristische instroom abrupt dalen, met ernstige gevolgen voor de lokale economie.

Ecologische impact

Toerisme heeft een grote ecologische voetafdruk. Met name massatoerisme kan leiden tot overbevolking, vervuiling en degradatie van lokale ecosystemen. Dit kan op de lange termijn veel kwaad doen, niet alleen voor het milieu maar ook voor de aantrekkelijkheid van de bestemming zelf.

Een voorbeeld van de ecologische impact van toerisme op Aruba is het gebruik van all-terrain vehicles (ATV's) en utility task vehicles (UTV's). Deze voertuigen worden vaak door toeristen gehuurd om de natuurlijke en ruige landschappen van het eiland te verkennen. Hoewel dit voor veel bezoekers een aantrekkelijke activiteit is, heeft het aanzienlijke negatieve gevolgen voor het milieu.

Deze voertuigen kunnen ernstige schade aanrichten aan de lokale flora en fauna. Hun zware en vaak ongecontroleerde gebruik leidt tot bodemerosie, verstoring van wilde dieren en beschadiging van kwetsbare vegetatie. Daarnaast dragen ze bij aan geluidsoverlast en luchtvervuiling, wat het rustige en natuurlijke karakter van het eiland verstoort.

Sociaal-culturele impact

De **kleinschaligheid** en isolatie van de eilanden maakt dat door een hoge instroom van toeristen lokale cultuur en tradities kunnen verdwijnen. De lokale bevolking kan zich achtergesteld of ondergeschikt voelen, en de unieke culturele elementen die de bestemming in eerste instantie aantrekkelijk maakten, kunnen verloren gaan. Het proces waarbij culturele elementen, tradities en gewoonten worden beïnvloed door toerisme wordt wel **diffusie van culturen** genoemd.

Ruimtelijke ontwikkeling

Toerisme eist zijn tol op het ruimtelijke aspect van de eilanden. Stranden worden volgebouwd met resorts (zie afbeelding), en natuurlijke habitats maken plaats voor toeristische attracties. Dit heeft zowel ecologische als sociale implicaties en vereist zorgvuldige planning en regulering.

Afbeelding: Hotels en appartementen in Curaçao.

Toekomstperspectief

Toerisme is een complexe sector met een breed scala aan impact op de economie, cultuur en het milieu van de Caribische eilanden. Het biedt veel kansen maar brengt ook inherente risico's en kwetsbaarheden met zich mee.

Een duurzamere benadering van toerisme zou zich kunnen richten op het verminderen van de ecologische en sociaal-culturele impact terwijl de economische voordelen worden gemaximaliseerd. Innovatieve vormen van toerisme, zoals ecotoerisme en cultureel toerisme, kunnen nieuwe markten aanboren en de afhankelijkheid van massatoerisme verminderen.

Vragen

1 Gebruik bron 7. Lees de informatie over Ocho Rios in Jamaica.

Bron 7

Ocho Rios - Jamaica

Ocho Rios was een klein vissersdorp ruim een uur rijden van Kingston, de hoofdstad van Jamaica, toen ruim 40 jaar geleden besloten werd om het toerisme een flinke boost te geven. Het gebied werd ontwikkeld tot wat het nu is: een zeer populaire cruisebestemming waar jaarlijks vele cruiseschepen aanleggen.

Met de toename van toerisme in Ocho Rios, hebben veel lokale ambachten en traditionele praktijken plaatsgemaakt voor commerciële activiteiten gericht op toeristen. Lokale markten en kleine bedrijven zijn vaak vervangen door souvenirwinkels en internationale winkelketens, wat resulteert in een verlies van authentieke culturele ervaringen.

a Wat zijn de economische gevolgen van de toename van het toerisme in Ocho Rios?

b Wat zijn de sociaal-culturele gevolgen van de toename van het toerisme in Ocho Rios?

2 Gebruik bron 8.

Bron 8

Barbados

Barbados staat bekend om zijn vele witte stranden en het helderblauwe water. Het eiland is ideaal om te duiken naar de vele wrakken en koraalriffen en om te golfen bij een van de vele golfresorts. Verder wordt er veel aan watersporten gedaan, zoals: kitesurfen en windsurfen.

Door de vele toeristen die het eiland overspoelen is Barbados een wirwar van hotels geworden, waardoor bijvoorbeeld de kustlijn van Bridgetown, de hoofdstad van Barbados, totaal is veranderd. Maar ook in het binnenland zijn de veranderingen zichtbaar. Waar ooit suikerrietplantages en andere agrarische activiteiten waren, zijn nu uitgestrekte golfbanen en villa's voor toeristen.

Hoe heeft toerisme invloed op de ruimtelijke inrichting in Barbados?

3 Gebruik bron 9.

Bron 9

Dominica

Dominica, vaak aangeduid als "Nature Isle", heeft een overvloed aan natuurlijke schoonheid, waaronder regenwouden, watervallen, vulkanen, en warmwaterbronnen. Het eiland maakt vooral reclame voor duurzame toeristische activiteiten die de natuurlijke omgeving respecteren. Toeristen worden aangemoedigd om deel te nemen aan wandelingen, vogelspotten, walvisobservatie, en duiken, waarbij de impact op het milieu minimaal is.

Dominica heeft ook stappen ondernomen om zijn rijke culturele erfgoed te promoten, waaronder de tradities van de inheemse Kalinago-bevolking. Door toeristen de kans te bieden om meer te leren over de lokale geschiedenis, kunst en cultuur, draagt Dominica bij aan de instandhouding van zijn culturele identiteit en biedt het bezoekers een unieke en authentieke ervaring.

Wat zijn de voordelen voor Dominica van de duurzame benadering van het toerisme?

4 Gebruik bron 10.

Bron 10

Total number of visitors Aruba

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
stay-over passengers	1.082.000	1.118.000	368.000	806.000	1.101.000	1.240.000
cruise passengers	815.000	832.000	255.000	136.000	610.000	817.000
total	1.897.000	1.950.000	623.000	942.000	1.711.000	2.057.000

Bron: Aruba Tourism Authority

a Welke toeristen zijn economisch gezien voor Aruba belangrijker: de stay-over toeristen of de Cruise-toeristen. Leg je antwoord uit.

b In de tabel zie je dat het toerisme conjunctuurgevoel is. Verklaar de dip in het aantal toeristen 2020 en 2021.

c Verwerk gegevens een grafiek.

Opdracht: Soorten toerisme – vervolg opdracht Soorten toerisme stap 2

- Bedenk welke positieve effecten dit type toerisme heeft op de Caribische eilanden? Bedenk welke potentiële problemen of uitdagingen zich voor kunnen doen met dit type toerisme? Breid de tabel van stap 2 uit door voor elk type toerisme de voordelen en de nadelen in de tabel op te nemen.

- Kleed de tabel aan door in enkele kolommen een afbeelding te plaatsen die het kenmerk, voordeel of nadeel illustreert.

Afronding

Begrippenlijst

Agglomeratievoordelen

De economische voordelen die een bedrijf of regio geniet door concentratie van activiteiten en bevolking in een bepaald gebied. Dit kan leiden tot lagere kosten, toegang tot gespecialiseerd personeel en betere infrastructuur.

Diffusie van culturen

Als de tradities en gewoonten van een cultuur veranderen door toerisme noem je dat diffusie van culturen.

Economische Ontwikkeling

- **Eenzijdige focus/eenzijdigheid**: Afhankelijkheid van een economie op een beperkt aantal sectoren of activiteiten, wat kan leiden tot kwetsbaarheid.
- **Conjunctuurgevoelig** (toerisme als luxeproduct): Gevoeligheid van de toerismesector voor economische cycli. In tijden van economische neergang kan de vraag naar toerisme, vaak gezien als een luxeproduct, afnemen.

Financiële dienstverlening

Een sector die diensten biedt op het gebied van het beheren, lenen, uitlenen en investeren van geld. Deze omvat banken, verzekeringsmaatschappijen en andere soortgelijke instellingen.

Kleinschaligheid

Kleinschaligheid verwijst naar de kleine omvang van de economieën, markten en bedrijven in het Caribisch gebied. Deze kleinschaligheid kan invloed hebben op de efficiëntie, het concurrentievermogen en de veerkracht van de economieën in de regio.

Luchthavengerichtheid

Dit gaat over de focus op en ontwikkeling van luchthavens als belangrijke knooppunten voor transport en logistiek. Het benadrukt het belang van luchthavens voor de verbinding en het transport van goederen en mensen.

Relatieve afstand

Relatieve afstand verwijst naar de mate waarin een locatie toegankelijk of verbonden is met andere plaatsen, waarbij niet alleen de fysieke afstand in kilometers wordt meegewogen, maar ook factoren zoals reistijd, transportkosten, en gemak van reizen.

Ruimtelijke Ontwikkeling

- **Ruimtebeslag**: De mate waarin land en natuurlijke hulpbronnen worden gebruikt of bezet door menselijke activiteiten.
- **Infrastructuur**: De fysieke en organisatorische structuren en voorzieningen (zoals wegen, water- en energievoorzieningen) nodig voor het functioneren van een samenleving.

Mensenstroom/stromen van mensen (toerisme)

Toerisme is cruciaal voor de Caribische regio, met miljoenen bezoekers die jaarlijks naar de eilanden trekken voor hun stranden, cultuur en klimaat.

Schaalvoordelen

Als bedrijven bij elkaar in de buurt gevestigd zijn, zijn er vaak schaalvoordelen. Bedrijven hebben makkelijker toegang tot leveranciers, klanten, en gekwalificeerd personeel, en soms ook doordat ze makkelijker kennis en innovaties kunnen delen.

Toerisme

- **Massatoerisme:** Grote aantallen toeristen die populaire bestemmingen bezoeken, vaak met gestandaardiseerde pakketreizen.
- **Stay-over toerisme of verblijfstoerisme:** Toeristen die voor een langere periode verblijven op een bestemming, waardoor ze meer betrokken raken bij de lokale cultuur en economie.
- **Elite-toerisme:** Exclusief toerisme gericht op zeer welgestelde reizigers, met nadruk op luxe en exclusiviteit.
- **Duurzaam/ecologisch toerisme:** Toerisme dat ecologisch verantwoordelijk is en gericht op het minimaliseren van de negatieve impact op het milieu en lokale gemeenschappen.
- **Cruisetoerisme:** Toerisme via cruiseschepen, waarbij reizigers kortstondige bezoeken brengen aan meerdere bestemmingen.

Eindproduct

Als eindproduct van dit katern organiseren jullie een **debat** over de toekomst van het toerisme in het Caribisch gebied.

Bij een debat hebben twee of meer mensen een verschillende mening over een onderwerp/stelling. Tijdens een debat brengen de deelnemers hun mening naar voren met behulp van argumenten voor het eigen standpunt te geven, of door de argumenten van de ander met tegenargumenten te bestrijden.

Ga als volgt aan de slag

1 Hieronder zie je twee stellingen over de toekomst van het toerisme in het Caribisch gebied. Kies één van deze stellingen uit of bedenk zelf een eigen stelling.

Stelling 1

Duurzaam toerisme zal de norm worden

Gezien de groeiende bewustwording van de milieueffecten van reizen en toerisme, is het waarschijnlijk dat duurzaam of ecologisch toerisme de standaard zal worden op de eilanden in het Caribisch gebied. Dit zal de regio helpen haar natuurlijke schoonheid en biodiversiteit te behouden, wat op lange termijn meer toeristen zal aantrekken.

Stelling 2

Afhankelijkheid van toerisme zal afnemen door diversificatie

Naarmate technologische vooruitgang en globalisering toenemen, zullen de eilanden in het Caribisch gebied waarschijnlijk diversifiëren naar andere sectoren zoals digitale dienstverlening, hernieuwbare energie en landbouw, waardoor hun afhankelijkheid van toerisme als primaire inkomstenbron zal verminderen.

- 2 Zorg voor deelnemers die vóór de stelling zijn en deelnemers die tegen de stelling zijn.
- 3 Bedenk welke vóór- of tegenargumenten je kunt gaan gebruiken.
- 4 Bespreek de regels van het debat en bedenk hoeveel je tijd je hebt om je argumenten in te brengen.
- 5 Zorg dat tijdens het debat iedereen aan het woord kan komen.
- 6 Zorg dat iedereen naar elkaar luistert en elkaar uit laat spreken.

Tips

- Zorg ervoor dat je klaar bent om te spreken zodra het jouw beurt is.
- Oefen een paar keer met debatteren zodat je gewend raakt aan de sfeer en het discussiëren.
- Bekijk eens eerder gevoerde debatten en zoek naar gebruikte strategieën.
- Let op je lichaamshouding: sta rechtop en gebruik je handen om je woorden te ondersteunen,

Meer over debatteren: [Start met debat - Schooldebatteren](https://schooldebatteren.nl/debatonderwijs-op-school/)
(<https://schooldebatteren.nl/debatonderwijs-op-school/>)

Toets

Beantwoord de toetsvragen.

1 Waar of niet waar?

I Door de eenzijdige focus op zee, strand en zon zijn de Caribische eilanden alleen aantrekkelijk voor "zon-, zee- en strandtoeristen".

II Voor de toegankelijkheid van de Caribische eilanden is het belangrijke dat er directe vluchten zijn vanuit de Verenigde Staten en Europa naar de Caribische eilanden.

A I en II zijn beide waar.

B I is waar, II is niet waar.

C I is niet waar, II is waar.

D I en II zijn beide niet waar.

2 Waar of niet waar?

I Massatoerisme is toerisme buiten het piekseizoen.

II Stay-over toerisme levert over het algemeen minder economische voordelen op vanwege de kortere verblijfsduur.

A I en II zijn beide waar.

B I is waar, II is niet waar.

C I is niet waar, II is waar.

D I en II zijn beide niet waar.

3 Waar of niet waar?

I Elite-toerisme richt zich alleen op toeristen die op zoek zijn naar culturele ervaringen.

II Duurzaam toerisme draagt bij aan de lange termijn ontwikkeling van een bestemming.

A I en II zijn beide waar.

B I is waar, II is niet waar.

C I is niet waar, II is waar.

D I en II zijn beide niet waar.

4 Waar of niet waar?

I Cruisetoeeristen besteden meer in lokale economieën dan stay-over toeristen.

II De groei van de toeristische sector heeft geen invloed op de lokale arbeidsmarkt.

A I en II zijn beide waar.

B I is waar, II is niet waar.

C I is niet waar, II is waar.

D I en II zijn beide niet waar.

5 Waar of niet waar?

I Financiële instellingen, zoals banken en wisselkantoren, profiteren direct van het toerisme.

II De ontwikkeling van vastgoed in de Caribische regio wordt voornamelijk gedreven door binnenlandse investeringen.

A I en II zijn beide waar.

B I is waar, II is niet waar.

C I is niet waar, II is waar.

D I en II zijn beide niet waar.

6 Waar of niet waar?

I Agglomeratievoordelen in toeristische gebieden leiden tot verhoogde concurrentie tussen lokale bedrijven, met als gevolg lagere inkomsten per bedrijf.

II Door de concentratie van toeristische bedrijven en de daaruit voortvloeiende agglomeratievoordelen is er een afname van de vraag naar arbeidskrachten in de toeristische sector.

- A I en II zijn beide waar.
- B I is waar, II is niet waar.
- C I is niet waar, II is waar.
- D I en II zijn beide niet waar.

7 Waar of niet waar?

I Met dat het toerisme conjunctuurgevoelig is wordt bedoeld dat natuurrampen een grote invloed kunnen hebben op het toerisme.

II Een economische recessie in Nederland heeft vooral invloed op de economie in de CAS-BES-eilanden.

- A I en II zijn beide waar.
- B I is waar, II is niet waar.
- C I is niet waar, II is waar.
- D I en II zijn beide niet waar.

8 Waar of niet waar?

I Grote internationale hotelketens die hotels bouwen langs de kustlijn op Caribische eilanden richten zich vooral op het elite-toerisme.

II Een duurzamere benadering van toerisme richt zich op het verminderen van de economische voordelen van het toerisme.

- A I en II zijn beide waar.
- B I is waar, II is niet waar.
- C I is niet waar, II is waar.
- D I en II zijn beide niet waar.

Examenvragen

Hier vind je enkele examenvragen uit eerdere examens.

Examen 2012 – havo

Het Caribisch gebied

Door de opkomst van het toerisme is de samenstelling van de beroepsbevolking veranderd.

1 Beschrijf de verandering in samenstelling van de beroepsbevolking.

De opkomst van het toerisme in het Caribisch gebied kan gedeeltelijk verklaard worden door een afname van de relatieve afstand.

2 Wat is de belangrijkste verklaring voor de afname van de relatieve afstand?

Men kan cruisetourisme en verblijfstourisme onderscheiden.

3 Welke vorm van toerisme heeft de grootste invloed op het ruimtegebruik? Verklaar je antwoord.

4 Welk gevolg heeft de opkomst van het toerisme voor het migratiesaldo van de meeste Caribische eilanden? Verklaar je antwoord.

Door de opkomst van het toerisme treedt diffusie van culturen op. Binnen het Caribisch gebied zijn er verschillen in diffusie, die gedeeltelijk verklaarbaar zijn vanuit de historische dimensie.

5 Leg dit uit.

Stelling: 'Diffusie leidt tot positieve gevolgen voor het eiland waar je woont.'

6 Geef een argument voor deze stelling en een argument tegen deze stelling.

Examen 2015 – vwo – bewerkt

Cruisetourisme in het Caribisch gebied

Bestudeer de bronnen 11 en 12.

Bron 11

Mega-cruiseschip voor de Caraïben

De Franse scheepsbouwer STX heeft een megaorder binnen. Het bedrijf mag een cruiseschip van 360 meter lang en 60 meter breed bouwen. Op het schip is plaats voor 6300 passagiers en 2400 bemanningsleden. Het wordt het grootste cruiseschip ter wereld. De order heeft een waarde van ongeveer 1 miljard euro. Cruisemaatschappij Royal Caribbean heeft de bestelling geplaatst. Het bedrijf heeft al twee van dit soort cruiseschepen in de vloot en een derde is bijna klaar. Het nog te bouwen schip is dus nummer vier. Voor de bouwer levert de order zeker 10 miljoen manuren werk op. Het bedrijf is voor 33 procent in handen van de Franse staat.

De Oasis of the Seas, een cruiseschip van Royal Caribbean

vrij naar: <http://nos.nl/artikel/645928-megacruiseschip-voor-de-caraiben.html>

Bron 12

Labadee

Labadee, een Haïtiaans schiereiland, wordt sinds 1985 gepacht door de cruise-maatschappij Royal Caribbean. Op Labadee is een resort gebouwd dat volledig op cruisetoerisme is georiënteerd. Het resort is compleet afgesloten van de omgeving en wordt bewaakt door een eigen veiligheidsdienst: het is de bezoekers niet toegestaan om het resort te verlaten. Het eten en drinken voor de bezoekers wordt aangeleverd door de cruiseschepen en een geselecteerde groep Haïtiaanse handelaren krijgt speciale rechten om hun producten te verkopen en hun bedrijven te vestigen in het resort.

vrij naar: <http://www.john-bakker-blog.nl/diverse/caribische-cruises-naar-haiti/>

Om kosten te besparen worden cruiseschepen, evenals bijvoorbeeld vrachtschepen, olietankers en vliegtuigen, steeds omvangrijker.

1 Welk begrip is van toepassing op bovengenoemde ontwikkeling?

Royal Caribbean, de rederij van 'The Oasis of the Seas', hanteert voorwaarden waaraan een locatie moet voldoen om dergelijke schepen te ontvangen.

2 Beschrijf twee fysisch-geografische voorwaarden waaraan een locatie moet voldoen voordat het een schip van het formaat van de 'The Oasis of the Seas' kan ontvangen.

"Het toerisme heeft in het Caribisch gebied gezorgd voor meer welvaart op de (ei)landen. Er is veel werk in deze sector, er is veel geld geïnvesteerd in infrastructuur en in de groei van het aantal voorzieningen. Verdere groei van het toerisme zal echter ook steeds meer nadelen bloot leggen." (uit de methode: 'Caribisch gebied, HAVO en VWO').

3 Beschrijf drie verschillende economische nadelen voor landen en eilanden met een relatief grote toeristische sector.

Na de desastreuze aardbeving op Haïti in 2010 was het binnen enkele dagen 'business as usual' van Royal Caribbean. Op deze handelwijze ontstond felle kritiek in de internationale media.

4 Noem een argument voor deze handelwijze en ook een argument hiertegen.

Examen 2016 – vwo - bewerkt

Toerisme in Zuidoost-Azië en het Caribisch gebied

Gebruik atlaskaart 155 (149).

Zowel het Caribisch gebied als Zuidoost-Azië ontvangen jaarlijks miljoenen bezoekers. Beide gebieden hebben veel gemeenschappelijke kenmerken waardoor ze aantrekkelijk zijn voor toeristen.

1 Noem twee fysisch-geografische en twee sociaalgeografische kenmerken, die voor beide gebieden gelden die de grote aantallen bezoekers verklaren.

Voor veel landen in Zuidoost-Azië en het Caribisch gebied is toerisme de belangrijkste economische activiteit.

2 Noem twee nadelen van het toerisme als belangrijkste economische activiteit.

Zowel Zuidoost-Azië als het Caribisch gebied krijgen jaarlijks veel toeristen uit Europa.

3 Geef een reden waardoor de afgelopen tientallen jaren het aantal toeristen uit Europa naar Zuidoost-Azië en het Caribisch gebied is toegenomen.

Terugkijken

Intro

Lees de introductie nog eens door. Vind je dat de introductie goed aansluit bij de rest van het katern? Waarom wel of waarom niet?

Kan ik wat ik moet kunnen?

Lees het leerdoel van het katern nog eens door. Kun je het belang van toerisme voor de inwoners van het Caribisch gebied beschrijven.

Hoe ging het?

- Tijd

Voor dit katern staat ongeveer 3 uur. Had je voldoende tijd voor dit katern?

- Inhoud

Het katern gaat over toerisme in het Caribisch gebied. Herken de zaken die besproken zijn in het katern in jouw persoonlijke situatie?

- Eindproduct

Heb je (samen met je klasgenoten) een debat georganiseerd? Ben je tevreden over je inbreng tijdens het debat?

- Toets

Heb je de toets goed gemaakt? Ben je tevreden met je score?

- Examenvragen

Er waren enkele examenvragen om te oefenen in dit katern? Heb je ze gemaakt? Ging het goed?

Bronnen

Hierbij vier betrouwbare bronnen die informatie kunnen bieden over toerisme en economie in het Caribisch gebied:

Caribbean Tourism Organization (CTO): De officiële website biedt uitgebreide statistieken, rapporten en nieuws over toerisme in de Caribische regio.

Website: www.onecaribbean.org

World Bank - Caribbean: De Wereldbank biedt gedetailleerde economische analyses en rapporten die inzicht kunnen geven in de economische structuur van de Caribische eilanden, inclusief de rol van toerisme.

Website: www.worldbank.org/en/country/caribbean

United Nations Economic Commission for Latin America and the Caribbean (ECLAC):

Deze site biedt waardevolle informatie over sociaal-economische ontwikkelingen in de Caribische regio.

Website: www.cepal.org/en/headquarters-and-offices/subregional-headquarters-caribbean

The Caribbean Council: Deze onafhankelijke organisatie biedt nieuws, analyses en consultancydiensten over zakelijke kansen in de Caribische regio, inclusief toerisme.

Website: www.caribbean-council.org

Deze sites zijn goede startpunten voor iedereen die geïnteresseerd is in het begrijpen van de complexiteit van toerisme in de Caribische regio en de impact daarvan op economische en sociale structuren.